

2010

Archeo Rapport 4
Gistel – Herberg Godelieve

DE SMAELE B.

THUY A.

ARCHEO RAPPORT 4

Archeologisch
vooronderzoek te
Gistel – Herberg Godelieve

DE SMAELE B., THUY A.

aDeDe

Sociale Huisvestingsmaatschappij

Colofon

Opdrachtgever	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW)
Project	Gistel – Herberg Godelieve (projectcode GIS-HER)
Vergunningsnummer	2010/295 (10-27158)
Vergunningshouder	Bart De Smaele
Intern projectnummer	10004
Ons kenmerk	3/1/2010/10004/2
Auteurs	Bart De Smaele, Anke Thuy
Redactie	Bart De Smaele
Kaarten & plannen	Simon Verdegem, Bart De Smaele (©NGI/GIS Vlaanderen)
Foto's & tekeningen	Bart De Smaele, Anke Thuy
ISBN	/

© aDeDe , oktober 2010

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van aDeDe.

Abstract

From September 15 2010 until September 20 2010 aDeDe bvba performed an archaeological investigation with test trenches on the site Gistel – Herberg Godelieve. The investigation was requested by the Vlaamse Maatschappij voor Sociale Woningbouw, due to a planned housing project on the site (an inn with stables, dating to the 17th century).

The test trenches revealed the remains of a small rectangular building, dating to the late 18th or early 19th century. The construction had only recently been broken down and had probably served as a gateway to the inn.

Apart from this, very few archaeological remains were uncovered. In the Northwestern corner of the area, two postholes were found, one of them containing a small potsherd of yellow-glazed Andenne-ware. In the rest of the area only drainage ditches, dating to the late medieval period, could be assessed. The potsherds recovered from the ditches can be dated in the 14th and 15th century.

It seems that the whole area comprised lower grounds south of the Tempelhofstraat, which were stemmed with layers of earth, rubble and household waste of the Godelieve Herberg. The potsherds recovered from these layers could be dated from the 15th to the 20th century.

Samenvatting

Tussen 15 september en 20 september 2010 werd door aDeDe bvba in opdracht van de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen op het achterplan van de Herberg Godelieve in Gistel een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek kadert in het plan voor de bouw van sociale woningen. Tijdens het onderzoek werd het 0,16 hectare grote onderzoeksgebied onderzocht door middel van proefsleuven.

Doel van het onderzoek was het inventariseren en waarderen van eventuele archeologische resten die mogelijk door de geplande werken zouden worden verstoord. Hiervoor werden over het zuidelijke gedeelte en westelijke van het terrein 5 proefsleuven aangelegd. In totaal werd hierbij 228 m² onderzocht, wat neerkomt op 14% van het totale onderzoeksgebied.

Tijdens het onderzoek werden verspreid over heel het zuidelijke gedeelte van het terrein in totaal 17 sporen gedocumenteerd. Het betreft hier voornamelijk greppels, kuilen en muurresten. De sporen kunnen in de Late Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd gedateerd worden.

In proefsleuf 1 werden twee paalkuilen aangetroffen, die zich op een lokale kop van het terrein bevonden. In proefsleuf 2 werden de muurresten van een klein bijgebouw aangetroffen, alsook een tuinpad naast het gebouw. Op basis van het muurwerk kon dit gebouw in het begin van de 19^e eeuw gedateerd worden. In proefsleuf 3 kon een puinlaag vastgesteld worden, die vermoedelijk ontstaan is bij de afbraak van het vierkant poortgebouw dat in proefsleuf 2 is vastgesteld. In proefsleuf 4 kon een kuil vastgesteld worden. In proefsleuf 5 kon een smalle greppel vastgesteld worden.

Op basis van de proefputten konden geen zones afgelijnd worden waarin verder archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

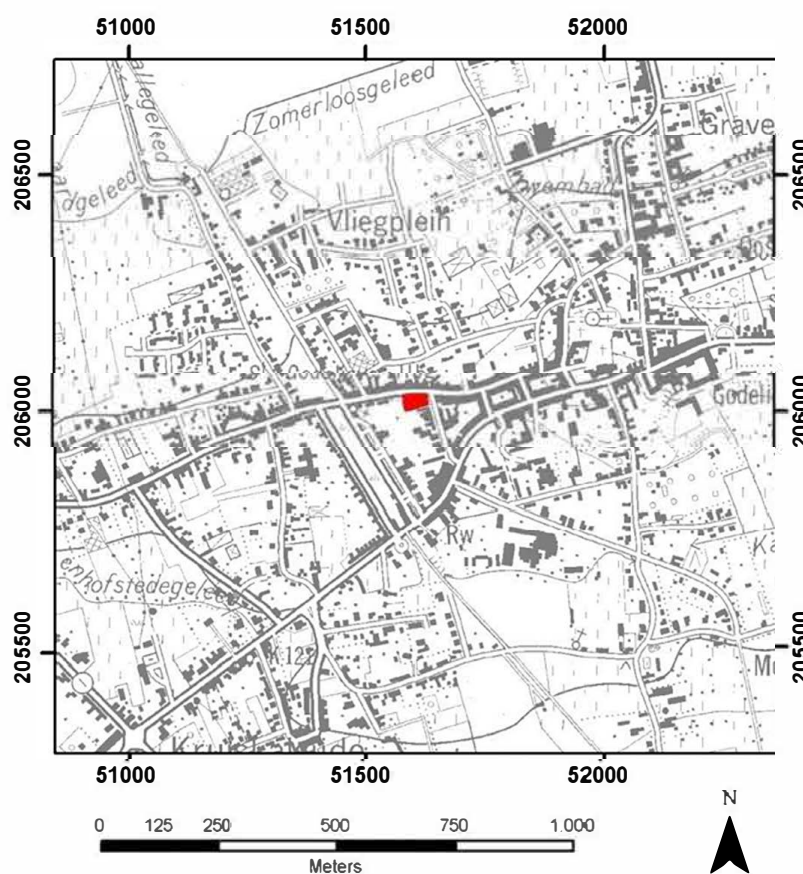
Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	7
2	Landschappelijk kader.....	9
2.1	Geologie en geomorfologie.....	9
2.2	Bodemopbouw.....	10
3	Archeologisch en historisch kader.....	12
3.1	Archeologisch kader.....	12
3.2	Historisch kader.....	14
4	Onderzoeksstrategie.....	16
5	Resultaten.....	19
5.1	Proefsleuf 1.....	19
5.2	Proefsleuf 2.....	23
5.3	Proefsleuf 3.....	26
5.4	Proefsleuf 4.....	29
5.5	Proefsleuf 5.....	31
6	Interpretatie.....	33
7	Conclusie en aanbevelingen.....	35
7.1	Conclusie.....	35
7.2	Aanbevelingen.....	35
8	Bibliografie.....	36
9	Lijst van afbeeldingen.....	37
10	Lijst van bijlagen.....	38

1 Inleiding

Tussen 15 en 20 september 2010 werd door aDeDe bvba in opdracht van de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op het achterplan van de Herberg Godelieve te Gistel (West-Vlaanderen), gelegen ten westen van het historisch en geografisch centrum van de stad Gistel. De gronden zijn eigendom van de Stad Gistel en WoonWel CVBA en staan kadastraal gekend als Afdeling 1, Sectie A, perceel nr. 757H.

Figuur 1 Topografische situering van het onderzoeksgebied ten westen van het centrum van Gistel. Rood: onderzoeksgebied.

Dit onderzoek kadert in het plan voor de bouw van sociale woningen en de renovatie van de herberg tot een sociale ontmoetingsplaats. Ter evaluatie van de bodemopbouw van de site en de aanwezige archeologische sporen die mogelijk door de werken zouden worden

verstoord werden in het zuidelijke en westelijke gedeelte van de site vijf proefsleuven aangelegd.

Het veldteam bestond uit Bart De Smaele (projectleider), Anke Thuy (projectarcheoloog), en Christophe Van Pottelberghe (veldtechnicus) begeleid door Marc Dewilde (VIOE). De graafwerken werden uitgevoerd door aDeDe bvba.

Figuur 2 Sfeerbeeld van het terrein tijdens het onderzoek.

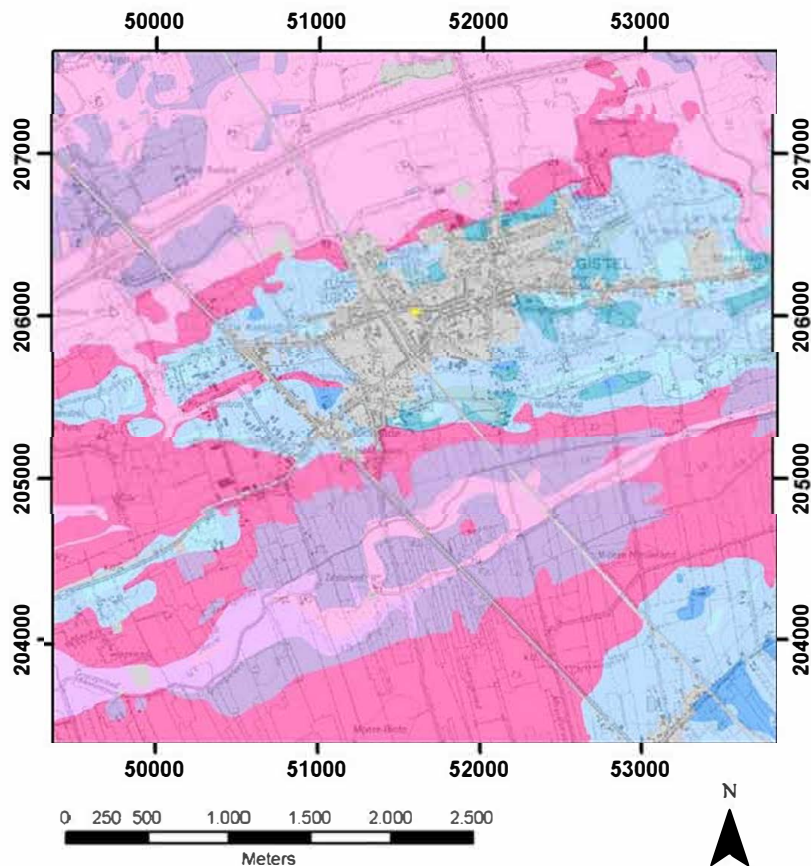
2 Landschappelijk kader

2.1 Geologie en geomorfologie

Het centrum van Gistel bevindt zich op een pleistocene dekzandrug, waarbij het oud-pleistocene kleisubstraat, dat is ontstaan door mariene afzettingen ca. 2-1 miljoen jaar geleden, zich vrij diep in de ondergrond bevindt. Tijdens de laatste ijstijd, het Weichseliaan (ca. 120.000-13.000 jaar geleden) werd immers vanuit de drooggevallen Noordzeebedding door de polaire wind sediment aangevoerd, die het volledige gebied bedekte met een dik pakket zand. Dit varieert in dikte tussen de 30 cm op de hogere delen tot 5 m in de valleien van de oorspronkelijke Oud-Pleistocene afzettingen.

Deze zandafzettingen werden tijdens de laatste koude fase, het Laat-Glaciaal (ca. 13.000-10.000 jaar geleden) door verstuiwingen van de tijdelijk onbevroren bodems omgewerkt tot lange zandruggen. Het water zocht zich een weg in de lager gelegen gedeeltes tussen de zandruggen, waardoor hier beekvalleien ontstonden.

Het huidige stadscentrum van Gistel is niet gekarteerd, maar op de bodemkaart is zichtbaar dat het huidige en het historische centrum zich op een dekzandrug op de rand van de kustvlakte bevindt.

Figuur 3 Bodemkundige opname van de profielontwikkeling in Gistel. Blauw: zandgronden. Paars en roze: kleiige poldergrond. Grijs: niet gekarteerd. Geel: de site Herberg Godelieve.

2.2 Bodemopbouw

De bodem ten zuiden en ten westen van de huidige Herberg Godelieve vertoont een ongewone stratigrafische opbouw, waarbij de C-horizont zich gemiddeld op 1,5 m diepte onder het maaiveld bevindt. De C-horizont wordt door een humeuze menglaag afgedekt, waarin bioturbatie zichtbaar is. Het pakket, dat als oude teelaarde kan geïnterpreteerd worden, is ongeveer 0,25 m dik. Op de hele site, met uitzondering van de noordwestelijke hoek (cf. infra), kon een dik, vrij homogeen ophogingspakket van ca. 1 m dik vastgesteld worden. Het gaat om donkergrijs tot zwart humeus zand met aardewerk, baksteenpuin en slachtafval. In het centrale gedeelte van het onderzoeksgebied bevond zich op 50 cm diepte in dit ophogingspakket een puinlaag van 20 cm tot

30 cm dik. De ophogingslaag die dit pakket afdekte bevatte een lens steenkoolgruis en aardewerk uit de 2^e helft van de 20^e eeuw.

Het lijkt er dus op dat het achterplan van de Herberg Godelieve een snel aflopende flank was, die op een gegeven moment in de tijd door middel van een dik ophogingspakket genivelleerd is.

In het noordwestelijke gedeelte van het terrein bevond de C-horizont zich slechts op 1 m diepte. De teelaarde was zwaar verstoord, onder andere door de resten van tuinderij die in de grond gedumpt zijn (hekkens, netten, paaltjes, ...).

In een later stadium is het hele terrein afgedekt met een laag steenslag van 5 cm tot 30 cm dik, in het kader van de parking die tot voor de aanvang van de werken in gebruik was.

3 Archeologisch en historisch kader

3.1 Archeologisch kader

Tot op heden is slechts in beperkte mate archeologisch onderzoek uitgevoerd in en rond het historische centrum van Gistel.

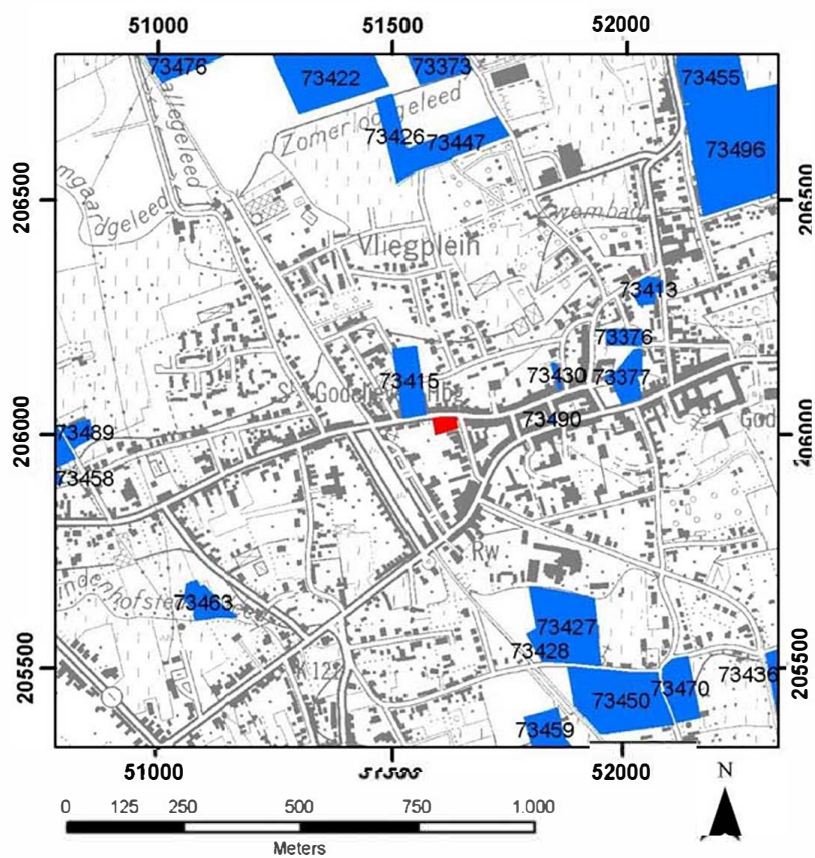
De informatie is beperkt tot waarnemingen die in de 20^e eeuw door C. Vanysacker gedaan zijn bij grondwerken en graafwerken in het centrum van Gistel. Hierbij werden steeds basiswaarnemingen of kleinschalige noodopgravingen uitgevoerd en een gericht archeologisch onderzoek heeft niet plaatsgevonden (VANYSACKER 1988, p. 5).

Tegenover de site Herberg Godelieve, in de Tempelhofstraat nr. 16, waar de vestiging van de Tempeliers gesitueerd is, werd in juli 1980 een kort archeologisch onderzoek verricht. Tijdens het onderzoek werden geen resten van het Tempelhof aangetroffen, de enige resten bestonden uit een afwateringsgreppel bestaande baksteen, te dateren in de 15^e eeuw (VANYSACKER 1988, p. 12, 13). Buiten de stadskern zijn de sporen dus heel schaars.

Tenslotte is de herberg Godelieve zelf in de Centraal Archeologische Inventaris ingegeven als historische site. De herberg zelf kan vermoedelijk in de 17^e eeuw geplaatst worden (CAI nr.73415), was voorzien van een poortgebouw en vermoed werd dat er een omwalling aanwezig was.

De site is zichtbaar op de kaart van Ferraris (kaartblad 8B) als een U-vormig gebouw met de opening naar het westen en ten westen van de eigenlijke herberg een langer gebouw langs de straat.

Figuur 4 Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood) en de CAI-vindplaatsen (blauw).

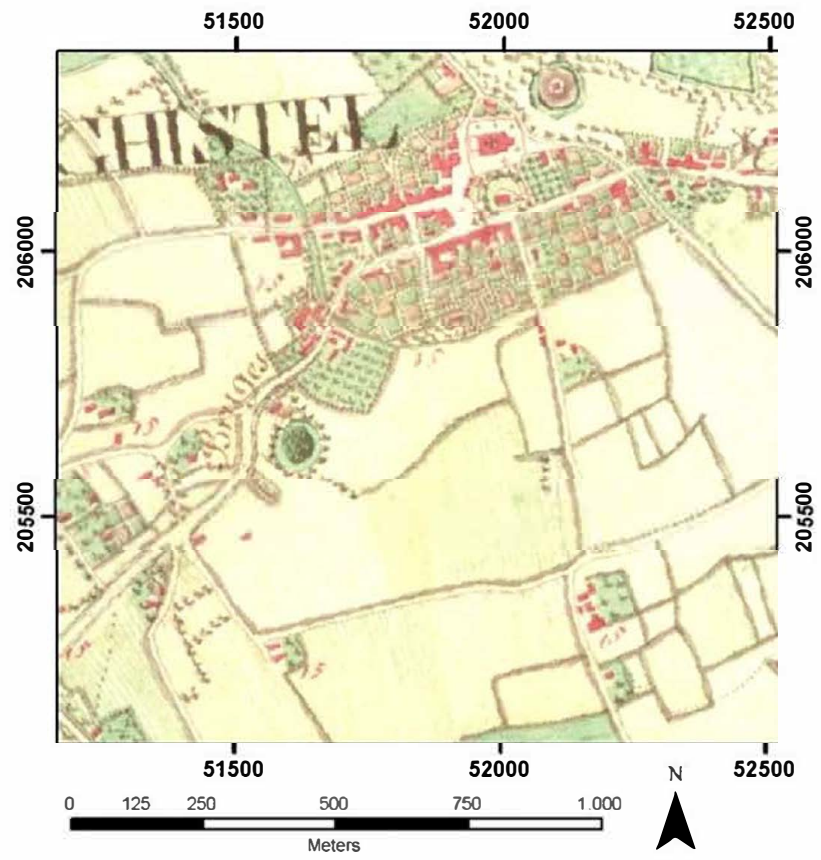
3.2 Historisch kader

De oudste vermelding van Gistel is een pauselijke bul uit 988. Het was in de loop van de middeleeuwen een grafelijke heerlijkheid van de heren van Gistel. De stad zou gegroeid zijn uit een vestiging tegen invallen van de Noormannen en in de volle middeleeuwen had de stad zich met een stadswal, kerk en kasteel ontwikkeld tot een handelsnederzetting langs een bevaarbare kreek. Reeds in de 12^e eeuw is sprake van een stadsomwalling.

De Herberg Godelieve bevindt zich ten westen van de stadsomwalling, die zich ter hoogte van de De Donkerstraat bevond. Zo wel de herberg als het vroegere Tempelhof bevonden zich in de periferie van de stad, langs de westelijke toegangsweg, van en naar het klooster Godelieve.

Op de militaire kaart van Ferraris uit 1777 is duidelijk zichtbaar dat de herberg bestaat uit zo wel een noordelijke, een oostelijke als een aansluitende westelijke vleugel, wat het geheel de indruk van een vierkantshoeve geeft. De zuidelijke vleugel was bij aanvang van het onderzoek niet aanwezig en de historische aan- of afwezigheid en de eventuele afbraak ervan vormt één van de basisvragen van het onderzoek. Op de kaart van Ferraris is ook ten westen van de herberg een langwerpig gebouw zichtbaar. Aan de overzijde van de huidige Tempelhofstraat, die de weg naar het Godelieveklooster vormt, is het Tempelhof zichtbaar.

Figuur 5 Detail van de kaart van Ferraris met ten westen van de stadskern de U-vormige Herberg Godelieve.

4 Onderzoeksstrategie

Doel van het onderzoek was het inventariseren en waarderen van archeologische resten die mogelijk door de geplande werken zouden worden verstoord. De geplande werken zijn de bouw van sociale woningen op het achterplan van de site en de grondige renovatie van de herberg zelf. Hiervoor zullen diepgaande graafwerken uitgevoerd worden die het archeologisch erfgoed definitief zouden verstoren.

Voor deze inventarisatie en waardering werden in het onderzoeksgebied 5 proefsleuven aangelegd met een variabele lengte en breedte, waarbij de lengte maximaal 25 m en de breedte maximaal 4 m bedroeg. In proefsleuven 1, 2 en 3 werden eveneens kijkvensters (maximaal 25 m²) aangelegd, voor een meer grondige evaluatie van de aangetroffen resten. In totaal werd een oppervlakte van 228 m² onderzocht, wat neerkomt op 14 % van de totale oppervlakte van het onderzoeksgebied.

De proefputten werden in functie van een duidelijke wetenschappelijke vraagstelling aangelegd, die twee basisvragen omvatte.

Ten eerste diende zicht verkregen op de aan- of afwezigheid van een zuidelijke vleugel van de herberg, zoals zichtbaar op de kaart van Ferraris. Hiervoor werden in samenspraak met de erfgoedconsulent Ruimte en Erfgoed twee proefsleuven voorzien, namelijk een proefsleuf van 8 m x 4 m ter hoogte van de zuidoostelijke hoek van de herberg en een proefsleuf van 15 m x 8 m (proefsleuf 3) waar het meest westelijke uiteinde van de verdwenen vleugel werd verwacht.

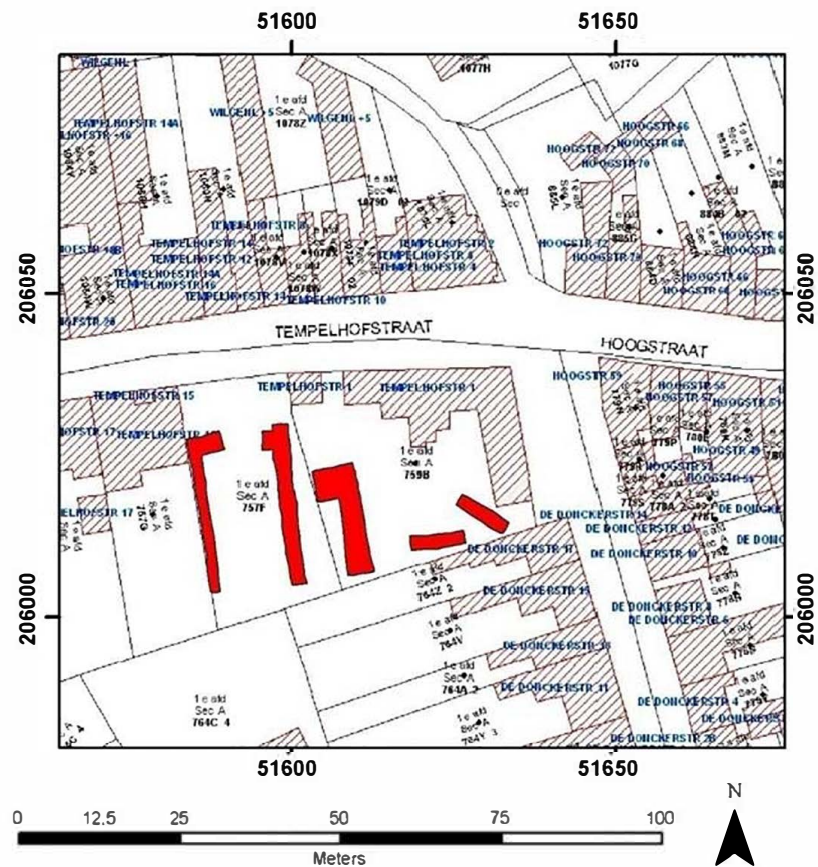
De proefsleuf van 8 m x 4 m werd op terrein vervangen door twee proefsleuven van 2 m breed (proefsleuven 4 en 5), met als aanleiding de aanwezigheid van een kerselaar, die de graafwerken hinderde en niet gerooid kon worden. De ongewone oriëntatie van proefsleuf 5 heeft te maken met de reikwijdte van de graafmachine.

De twee vervangende sleuven hadden eveneens tot doel de resten van de zuidoostelijke hoek te vatten.

Ten tweede diende zicht verkregen op het achterplan van de site, waarbij de aanwezigheid van oudere sporen in de natuurlijke bodem in vraag gesteld werd. Voor het beantwoorden van deze vraag werden in het westelijke gedeelte van de site twee parallelle sleuven van 25 m x 2 m tot in de natuurlijke bodem aangelegd.

Conform de eisen van Ruimte en Erfgoed werd in elke proefsleuf een profielkolom tot in de natuurlijke bodem aangelegd. In proefsleuf 1 werd zo wel in het centrale gedeelte als het noordelijke gedeelte van de put een profielkolom aangelegd, dit door de sterke verschillen in bodemopbouw in deze proefsleuf.

Figuur 6 Kadastrale situering van de proefsleuven.

Voor de aanleg van de proefsleuven werd eerst de toplaag van de huidige parking, bestaande uit een laag steenslag van ± 30 cm machinaal verwijderd, waarna het vlak machinaal verdiept werd. De laag steenslag werd van de overige afgegraven grond gescheiden.

Na het machinaal afgraven van het vlak tot op de diepte van de eerste archeologische sporen (en indien mogelijk de C-horizont) werden de aangetroffen resten met de schop opgeschaafd of zichtbaar gemaakt, waarbij de archeologische sporen genummerd en gemarkeerd werden. Archeologische vondsten die men bij het opschaven of het couperen aantrof, werden onmiddellijk verzameld en van een identificatiekaart voorzien.

De proefsleuven en de sporen werden in het vlak digitaal ingemeten met een *GPS/total station* en naar Lambert-coördinaten gerefereerd. De profielkolommen zijn fotografisch geregistreerd en op watervaste polyesterfolie ingetekend op schaal 1/20.

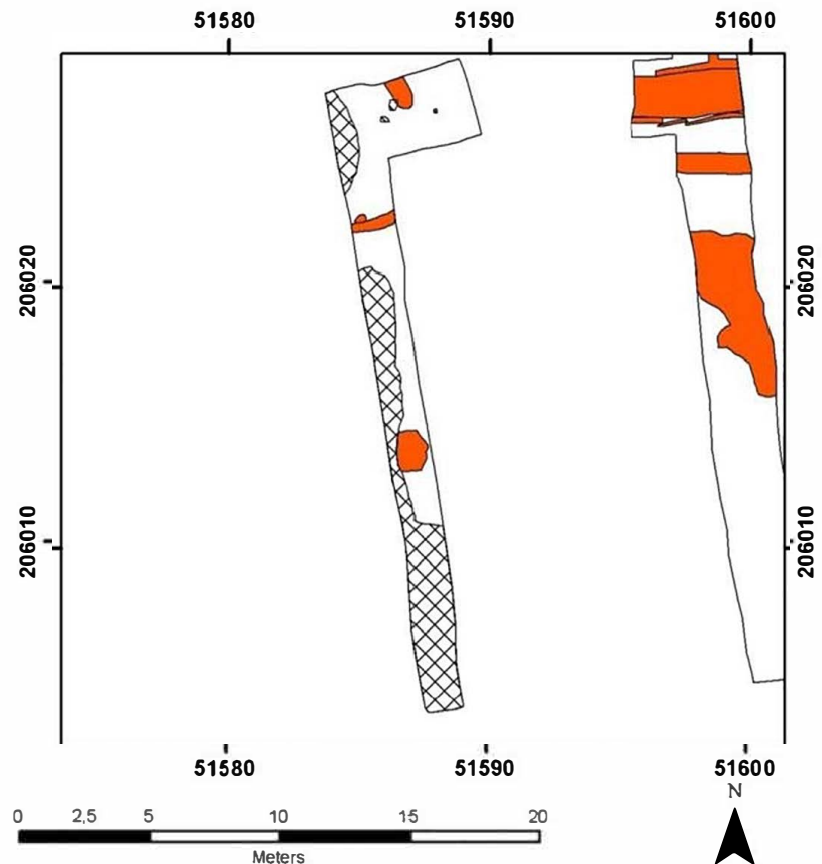
5 Resultaten

In totaal werden 17 sporen vastgesteld. Het betreft voornamelijk muren, uitbraaksporen, kuilen en greppels die zich zowel in de bodemprofielen als in het vlak en de oorspronkelijk bodem bevonden. De oudste sporen bevonden zich voornamelijk in proefsleuven 1, 4 en 5 en wijzen zowel op activiteiten uit de volle en late middeleeuwen als op het stelselmatig ophogen van het niveau van het achterplan van de Herberg Godelieve.

5.1 Proefsleuf 1

De eerste proefput had een lengte van 24,2 m, een breedte van 1,9 m, een diepte van 1,6 tot 1,2 m, een oppervlakte van 51 m² en bevond zich in het westen van het onderzoeksgebied. In deze proefput werd één vlak en een kijkvenster aangelegd.

Figuur 7 Detail van proefsleuf 1.

Vlak 1 werd op een diepte van 1,50 m aangelegd, op een recent puinpakket dat de natuurlijke bodem verstoorde. Meer noordelijk in de sleuf werd de natuurlijke bodem op een diepte van 1,40 tot 1,60 m diepte zichtbaar. Het grondwater bevond zich op de scheiding van de B-horizont en de C-horizont, waarbij de C-horizont zich verhiel als een zeer natte, fijne zandige ondergrond.

In de C-horizont in het centrale gedeelte van de proefsleuf werd spoor 1 aangetroffen, waarbij het te oordelen naar de heel onregelmatige vorm in het vlak gaat om een restant van de B-horizont.

Meer ten noorden steeg het niveau van de C-horizont tot 0,9 m/1 m diepte. In deze zone werd een greppel en een paalkuil zichtbaar (sporen 2 en 3). In de coupe kon uit paalkuil 3 een fragment geelgeglazuurd Maaslands aardewerk gerecupereerd worden. Greppel 2 was minder dan 2 cm diep bewaard en nagenoeg niet in de coupe zichtbaar.

In deze zone werd eveneens een kijkvenster van 3,7 m x 3 m aangelegd, waarbij een greppel, een paalkuil en een losse aardewerkvondst (sporen 15 tot 17) aan het licht kwamen. De losse aardewerkvondst is een hard gebakken wandfragment kogelpotaardewerk, te dateren aan het einde van de volle middeleeuwen.

Figuur 8 Sporen in het kijkvenster op proefsleuf 1.

In deze proefsleuf werden twee profielkolommen gedocumenteerd. De eerste profielkolom bevond zich centraal in de oostelijke wand van proefsleuf 1. In dit profiel is een opvulling van 1 m dik zichtbaar, waaronder zich, gescheiden door een gevlekte menglaag, de C-horizont bevindt. In de opvulling konden fragmenten bouwkeraamiek vastgesteld worden, de laag is verder vrij homogeen.

Figuur 9 Centrale profielkolom in proefsleuf 1.

Uit het ophogingspakket werd een reducerend gebakken wandfragment bouwkeramiek verzameld, vermoedelijk een fragment van een dakpan.

Een tweede profielkolom werd in het oostelijke wand van het noordelijke gedeelte van proefsleuf 1 gedocumenteerd. Hierop is de natuurlijke bodem zichtbaar die zich slechts op 1 m diepte onder het maaiveld bevindt. Dit profiel geeft de aanzet naar een hoger gelegen gedeelte van het terrein aan, waarop de westelijke toegangsweg van het historische Gistel zich bevindt.

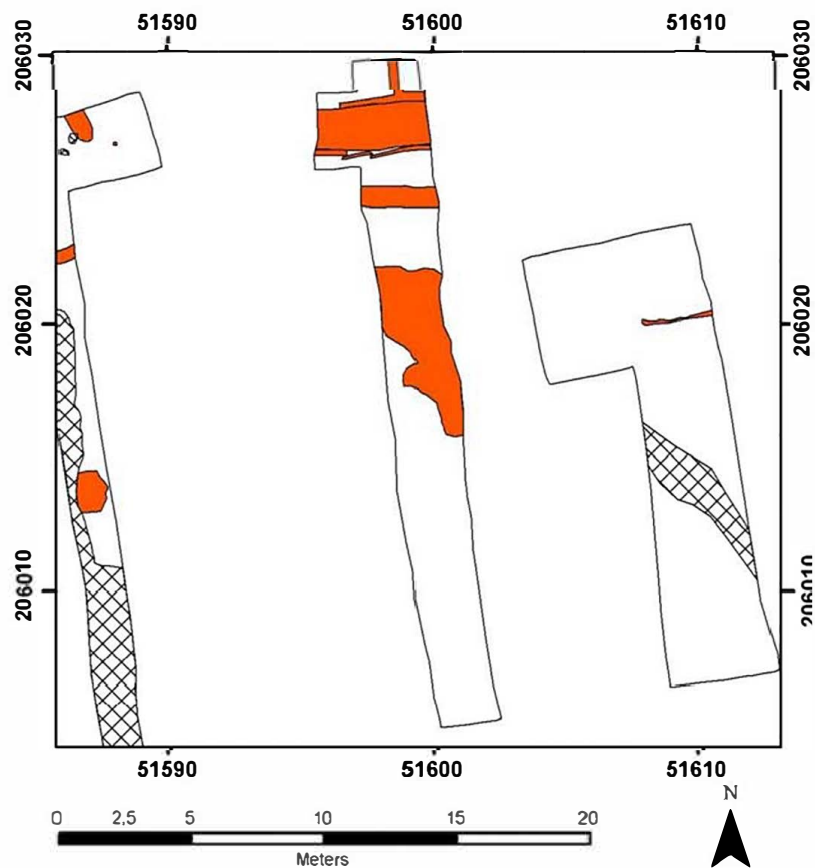

Figuur 10 Noordelijke profielkolom in proefsleuf 1.

5.2 Proefsleuf 2

De tweede proefsleuf had een lengte van 25 m, een breedte van 2,5 m, een diepte van 1,6 m, een oppervlakte van 67 m² en bevond zich parallel aan en ten oosten van proefsleuf 1.

Figuur 11 Detail van proefsleuf 2.

De sporendichtheid was opvallend laag en er is slechts sprake van sporen 4, 5 en 6, waarbij het gaat om een restant van de B-horizont en twee afwateringsgreppels. In het noordelijke gedeelte van de proefput bevond zich op een diepte van 15 cm, net onder de huidige steenslagbestrating van de parking, een structuur bestaande uit baksteen, kasseien en kalksteen (sporen 10 – 13). De bakstenen vormden een muur die van west naar oost te volgen was met een vertakking naar het noorden. Het

muurwerk was met harde cement opgemetst en in goede staat. De bakstenen hadden een formaat van 22 cm x 9cm x 4 cm (ter vergelijking: het buitenste muurwerk van de herberg is opgebouwd met stenen van 24 cm x 11 cm x 5 cm). Ten zuiden was de muur afgezoomd door een plaveisel van kasseien. Het plaveisel was 1,21 m breed en werd over de hele breedte van de proefsleuf vastgesteld. Dit plaveisel werd door een boordsteen in kalksteen afgeboord. Tussen de kasseien werden fragmenten plastic en verpakkingen van snoepgoed aangetroffen, wat doet vermoeden dat het gebouw, waartoe het muurwerk behoorde, in het laatste kwart van de 20^e eeuw of de eerste jaren van de 21^e eeuw is afgebroken.

Dit gebouw is zichtbaar op de kadastrale situatie die dateert voor het samenvoegen van de twee percelen, waaruit het achterplan van de Herberg Godelieve bestond. Uit gesprekken met lokale bewoners bleek dat tussen het gebouwtje en de eigenlijke herberg een breed smeedijzeren hek aanwezig was geweest, waardoor kan vermoed worden dat het om een poortgebouwtje gaat.

Figuur 12 Sporen 10 tot 13 in het noordelijke gedeelte van proefsleuf 2.

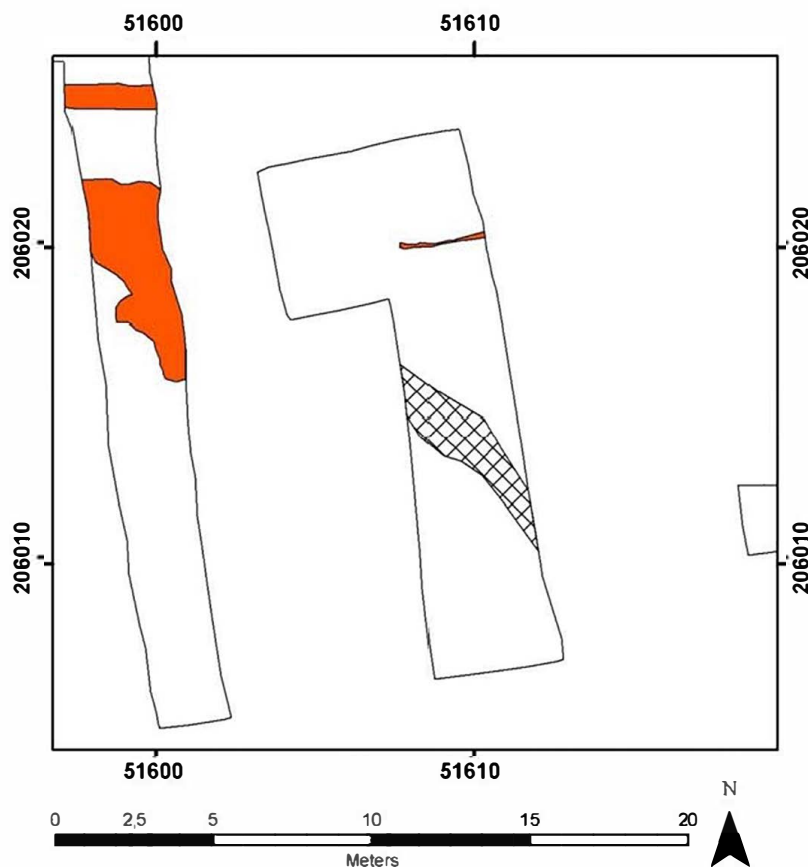
Aan de hand van het baksteenformaat en de cementmortel kan het gebouwtje in de 2^e helft van de 18^e eeuw of de 1^e helft van de 19^e eeuw geplaatst worden. De puinlaag in proefsleuf 3 (cf. infra) en de aanwezigheid van een gebouw ten westen van de Herberg Godelieve op de kaart van Ferraris doet vermoeden dat het gebouwtje een 18^e eeuwse voorganger gehad heeft. Hiervan zijn echter geen sporen aangetroffen.

In het zuidelijke gedeelte van de proefsleuf werd een profielkolom aangelegd, waarbij uit het ophogingspakket aardewerk, 7 fragmenten botmateriaal en 2 fragmenten aardewerk verzameld werden. Het botmateriaal is slachtafval, te oordelen aan de kapsoren die op het materiaal aanwezig zijn. Twee fragmenten zijn hoornpitten, die meestal ook tussen slachtafval terechtkomen. Één fragment aardewerk is een losse vondst bij de aanleg van het vlak, afkomstig uit laag 2. Het gaat om een fragment lokaal reducerend aardewerk met uitgeknepen standvinnen, dat in de late middeleeuwen kan geplaatst worden.

5.3 Proefsleuf 3

De derde proefsleuf had een lengte van 17 m, een breedte van maximaal 4,1 m en minimaal 3,4 m, een diepte van 1 m, een oppervlakte van 75 m² en bevond zich ten oosten van proefsleuf 2, dwars op het vermoedelijke uiteinde van de zuidvleugel van de herberg.

De graafwerken werden bemoeilijkt door een aanwezige waterafvoerbuis, die niet op de plannen, aangeleverd door Infrac, aangegeven stond. De Technische Dienst van de Stad Gistel had echter mondeling melding gemaakt van de aanwezigheid ervan.

Figuur 13 Detail van proefsleuf 3.

In het noordelijke gedeelte van deze proefsleuf werd op een diepte van 60 cm een enkele rij halve bakstenen zonder mortel (spoor 14)

aangetroffen. Deze waren ook in het profiel zichtbaar maar bevonden zich in een 30 cm dikke puinlaag (laag 5) en aangezien het niet gaat om een duidelijk verband kan vermoed worden dat het gaat om fragmenten van bakstenen die bij het opgooien van de puinlaag op het toenmalige loopvlak zijn terechtgekomen.

Figuur 14 Spoor 14 in het vlak.

Tussen de fragmenten van de puinlaag (spoor 14) werden 3 fragmenten aardewerk aangetroffen, waaronder een witbakkend fragment van een kleipijp. Verder werden hierbij fragmenten slachtafval en een wetsteen aangetroffen. Deze fragmenten bevinden zich in de laag die de puinlaag

afdekt (laag 4) en kan in de Nieuwe Tijd gedateerd worden. Uit laag 7, waarop de puinlaag zich bevindt, werden vier fragmenten bouwkeramiek aangetroffen. Het gaat om twee fragmenten baksteen met een groene zoutglazuur en twee fragmenten van een kloostermop. Dit geeft aan dat in de directe nabijheid een gebouw uit de late middeleeuwen aanwezig was, waarvan puin in het achterplan van de herberg terechtgekomen is. Of het hierbij gaat om een voorganger van de herberg of een gebouw in de nabijheid, kon niet vastgesteld worden.

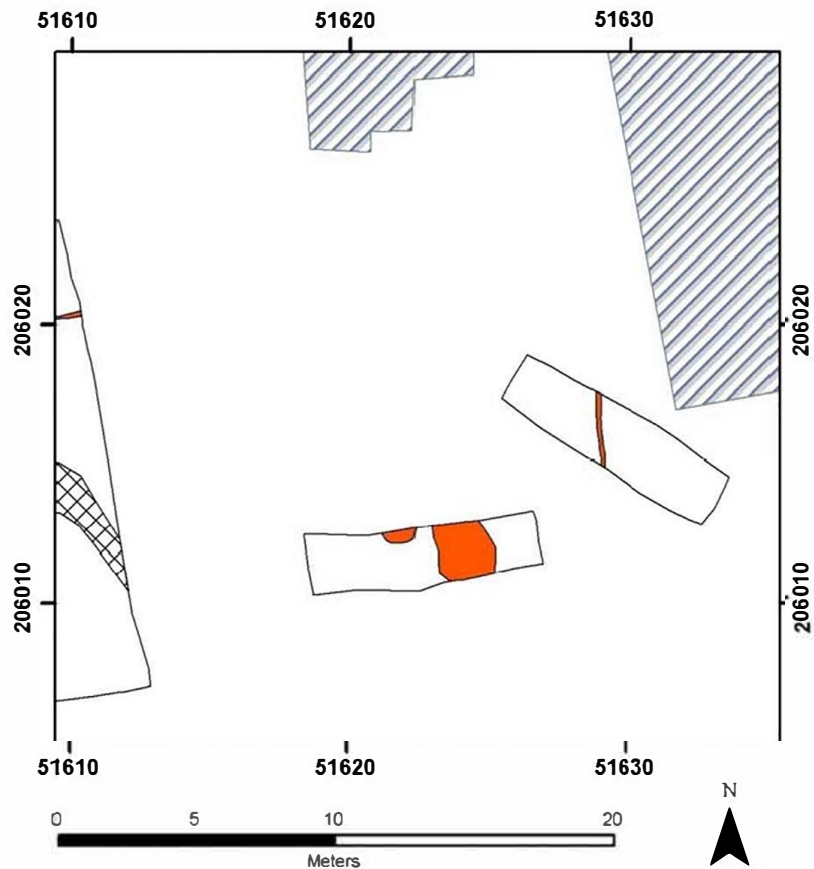
Verder werden in deze proefsleuf geen sporen of structuren aangetroffen. In de oostelijke wand werd een profielkolom tot in de natuurlijke bodem aangelegd, waarbij een vergelijkbare situatie als in sleuven 1 en 2 zichtbaar was, afgezien van een zandige laag en er boven de uitloper van de puinlaag waartoe spoor 14 behoort.

Figuur 15 Profielkolom in proefsleuf 3.

5.4 Proefsleuf 4

De vierde proefsleuf had een lengte van 8,3 m, een breedte van 2,2 m, een diepte van 1,6 m, een oppervlakte van 17 m² en bevond zich in de zuidoostelijke hoek van het onderzoeksgebied en had tot doel een gedeelte van de vermoede zuidelijke vleugel van de herberg te vatten. Vlak 1 werd direct op de natuurlijke bodem aangelegd, waar twee sporen zichtbaar waren. Spoor 7 was een restant van de teelaarde en spoor 8 een kuil waaruit geen aardewerk kon gerecupereerd worden.

Figuur 16 Detail van proefsleuf 4.

In deze proefsleuf werd één profielkolom aangelegd, waarin zichtbaar was in dat de donkere ophogingspakketten dunnen lenzen van afbraakmateriaal zichtbaar zijn. In het profiel van sleuf 4 is zo wel een dunne lens met kleine fragmenten baksteen en een dikkere lens met fragmenten kalkmortel zichtbaar. Er waren echter geen uitbraaksporen

aanwezig, waardoor de puinlenzen niet aan de afbraak van een gedeelte van de herberg kunnen verbonden worden, maar eerder aan de afbraak van het poortgebouwtje kunnen worden toegeschreven. Dit geeft aan dat de ophogingslagen vrij recent gevormd zijn.

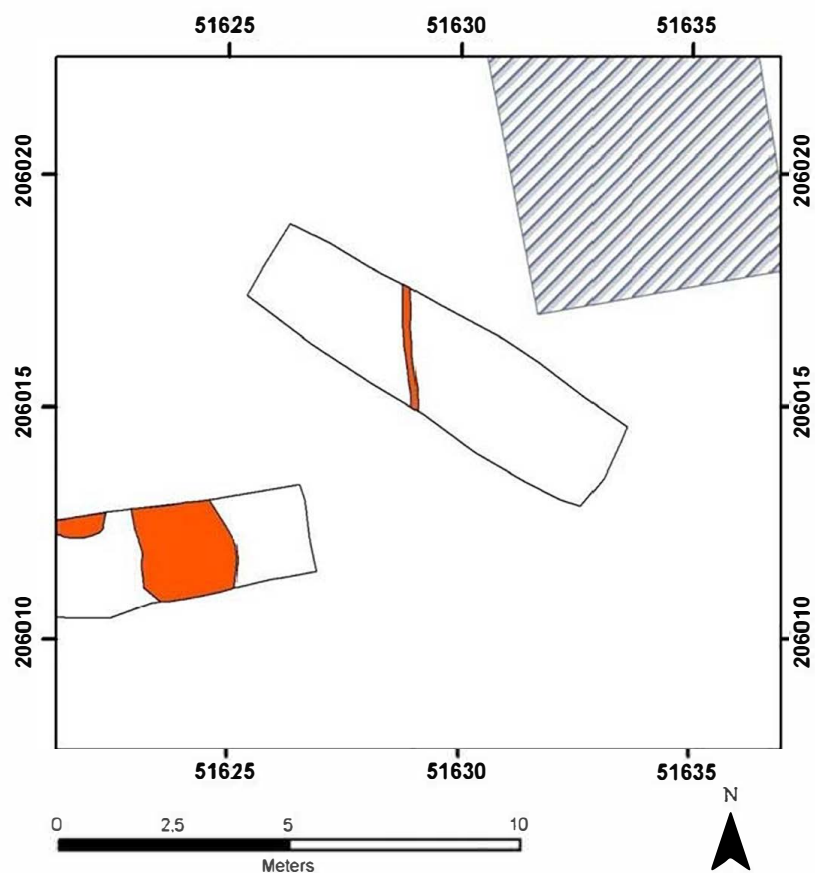

Figuur 17 Profielkolom in proefsleuf 4.

5.5 Proefsleuf 5

De vijfde proefput had een lengte van 8,6 m, een breedte van 2,3 m, een diepte van 1,5 m, een oppervlakte van 18 m² en bevond zich tussen proefsleuf 4 en de meest zuidelijke hoek van de herberg, waar heden zich de leegstaande stallingen van de herberg bevinden. Ook deze sleuf had als doel resten van de vermoede zuidelijke vleugel aan te treffen.

Figuur 18 Detail van proefsleuf 5.

Vlak 1 werd direct op de natuurlijke bodem aangelegd, waarin spoor 9 werd aangetroffen. Het gaat om een greppel van 34 cm breed en 2,22 m lang, die van het noordwesten naar het zuidoosten door de proefsleuf loopt. Uit de greppel konden geen vondsten gerecupereerd worden. Vermoedelijk gaat het om een afwateringsgreppel, waarvan bij het ontbreken van dateerbaar materiaal de datering niet gekend is.

In sleuf 5 werd één profielkolom aangelegd, waar boven de C-horizont, die zich op 1,2 m diepte bevond, een menglaag zichtbaar was, die met een homogeen pakket van 60 cm dikte was afgedekt. In dit pakket was een sterke bioturbatie van boomwortels aanwezig. Tussen de homogene ophogingslaag en de huidige bestrating bevond zich een puinpakket van 10 cm à 20 cm dik, dat opnieuw aan een vrij recente afbraak van een gebouw kan verbonden worden. Op de grens tussen de huidige bestrating en dit puinpakket was een bodemfragment industrieel wit aardewerk aanwezig, dat op basis van de donkergroene versiering en het compacte baksel in het midden van de 20e eeuw kon gedateerd worden.

Figuur 19 Profielkolom in proefsleuf 5.

6 Interpretatie

De twee onderzoeksvragen die naar aanleiding van het onderzoek gesteld zijn, kunnen op basis van de resultaten afdoende beantwoord worden.

Ten eerste is in het zuidoostelijke gedeelte van het onderzoeksgebied geen restant van de zuidelijke vleugel, zoals zichtbaar op de kaart van Ferraris, aangetroffen. Evenmin werden uitbraaksporen of puinlagen aangetroffen die aan een afbraak van een gebouw konden gekoppeld worden. Zo wel in proefsleuven 3, 4 als 5 kon de onverstoorde C-horizont aangetroffen worden, waarin zich grondsporen bevinden die wijzen op een afwatering van het terrein en off-site fenomenen. In de dikke, heterogene ophogingspakketten die boven de oorspronkelijke B-horizont zijn aangebracht, werd noch muurwerk, noch de uitbraak van een gebouw aangetroffen.

In het opgaand muurwerk van de stallingen van de herberg, die oostelijke vleugel vormen, zijn geen sporen van dichtgemetste deuren, ramen of andere anomalieën zichtbaar, die doen vermoeden dat hier een gedeelte van een gebouw is uitgebroken.

De puinlaag tenslotte in proefsleuven 3 en 5 kunnen verbonden worden aan de afbraak of de vernieuwing van het poortgebouw ten westen van de herberg. Op basis van het aardewerk en de vondsten in de ophogingslaag heeft deze ophoging plaatsgevonden tussen de 15^e en de 20^e eeuw. De vondsten omvatten voornamelijk aardewerk, waaronder zo wel laat-middeleeuws grijs aardewerk, geglazuurd aardewerk als industrieel wit aardewerk uit het midden van de 20^e eeuw. Aangezien het ophogingspakket heel homogeen is en dus vermoedelijk snel opgebracht, kan worden vermoed dat deze ophoging recent heeft plaatsgevonden. Zoals zichtbaar in het bodemprofiel bij spoor 14 is de bovenste 50 cm van deze ophoging in de 20^e eeuw te dateren. Het achterplan net ten zuiden van de herberg bestaat dus uit een aflopend terrein, dat in de Nieuwe Tijd is opgehoogd.

Ten tweede zijn er in het achterplan van de site nagenoeg geen oudere sporen aangetroffen, met uitzondering van afwateringsgreppels. In het noordelijke gedeelte van proefsleuf 1 werd echter een lokale hoogte aangetroffen, waarop vijf grondsporen, waaronder twee paalkuilen zijn aangetroffen. Vermoedelijk is dit de aanzet naar een hogere zandrug, waarop ook de westelijke toegangsweg naar de historische stad Gistel aangelegd is. De sporen die in het noordwestelijke gedeelte van het onderzoeksgebied bevinden zich vermoedelijk op de rand van het bewoonbare gedeelte van de zandrug.

7 Conclusie en aanbevelingen

7.1 Conclusie

Naar aanleiding van de plannen voor de bouw van sociale woningen op het achterplan van de site Herberg Godelieve werd een archeologische prospectie door middel van proefsleuven uitgevoerd om de aanwezige archeologische resten in kaart te brengen en een beeld te krijgen van de stratigrafie. Tijdens het onderzoek werden daarvoor 5 proefsleuven aangelegd.

Hieruit bleek dat in het onderzoeksgebied geen relevante archeologische sporen aanwezig waren, met uitzondering van de resten van een poortgebouwtje en enkele sporen uit de volle tot late middeleeuwen in de noordwestelijke hoek van het terrein.

7.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten wordt een vervolgonderzoek niet aangeraden. De aard van de aangetroffen resten vereist geen uitgebreid onderzoek.

8 Bibliografie

DE GROOTE K., 2008. *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde en in de volle en late middeleeuwen (10de – 16de eeuw)*, in: Relicta Monografieën 1, Brussel.

VANYSACKER C., 1988. *1000 jaar Gistel. 15 jaar archeologisch onderzoek*, Gistel.

9 Lijst van afbeeldingen

Figuur 1 Topografische situering van het onderzoeksgebied ten westen van het centrum van Gistel. Rood: onderzoeksgebied.	7
Figuur 2 Sfeerbeeld van het terrein tijdens het onderzoek.	8
Figuur 3 Bodemkundige opname van de profielontwikkeling in Gistel. Blauw: zandgronden. Paars en roze: kleiige poldergrond. Grijs: niet gekarteerd. Geel: de site Herberg Godelieve.	10
Figuur 4 Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood) en de CAI-vindplaatsen (blauw).	13
Figuur 5 Detail van de kaart van Ferraris met ten westen van de stadskern de U-vormige Herberg Godelieve.	15
Figuur 6 Kadastrale situering van de proefsleuven.	17
Figuur 7 Detail van proefsleuf 1.	19
Figuur 8 Sporen in het kijkvenster op proefsleuf 1.	20
Figuur 9 Centrale profielkolom in proefsleuf 1.	21
Figuur 10 Noordelijke profielkolom in proefsleuf 1.	22
Figuur 11 Detail van proefsleuf 2.	23
Figuur 12 Sporen 10 tot 13 in het noordelijke gedeelte van proefsleuf 2.	24
Figuur 13 Detail van proefsleuf 3.	26
Figuur 14 Spoor 14 in het vlak.	27
Figuur 15 Profielkolom in proefsleuf 3.	28
Figuur 16 Detail van proefsleuf 4.	29
Figuur 17 Profielkolom in proefsleuf 4.	30
Figuur 18 Detail van proefsleuf 5.	31
Figuur 19 Profielkolom in proefsleuf 5.	32

10 Lijst van bijlagen

Bijlage 1: Puttenplan A3

Bijlage 2: Allesporenkaart A3

Bijlage 3: Verklaring afkortingen

Bijlage 5: Sporenlijst

Bijlage 6: Vondstenlijst

Bijlage 7: Determinatielijst aardewerk

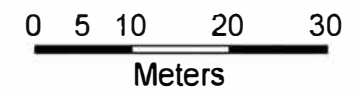

Gistel
Herberg
Godelieve

Puttenplan

Legende

 Werkput

51600

51625

Gistel
Herberg
Godelieve

Allesporenkaart

Legende

- Werkput
- Sporen
- Verstoringen
- Herberg (kadaster)

N

0 1 2 4 6 8 10

Meters

206025

206025

206000

206000

51600

51625

Verklaring Afkortingen

CODE	VORM
RH	Rechthoekig
ARH	Afgerond RH
VH	Veelhoek
TRP	Trapezium
VK	Vierkant
PLL	Parallelogram
RND	Rond
OVL	Ovaal
LIN	Lineair
ORM	onregelmatig
XXX	Onbekend

CODE	KLEUR
BE	Beige
BL	Blauw
BR	Bruin
GE	Geel
GN	Groen
GR	Grijs
OR	Oranje
PA	Paars
RO	Rood
WI	Wit
ZW	Zwart

CODE	CATEGORIE
BOT	Bot
GLS	Glas
KBW	Bouwaardewerk
KER	Aardewerk
KHL	Huttenleem
KPY	Kleipijp
KSC	Sculpturen
LEE	Leer
MHK	Houtskool
MHT	Houtmonster
MPL	Pollenmonster
MTL	Metaal
MZV	Zadenmonster
HOU	Hout
SLK	Productieslakken
SLX	Vuursteen
STN	Natuursteen
TEX	Textiel
TOU	Touw
XXX	Overig

CODE	SEDIMENT
ZF	fijn zand
ZMF	matig fijn zand
ZMG	matig grof zand
ZG	Grof zand
ZL	Lemig zand
ZK	kleiig zand
LS	siltige leem
LZ	zandige leem
KL	lichte klei
KZ	zware klei
KLZ	lichte zanderige klei
KZZ	zware zanderige klei
VN	veen
GND	grind
U	uitgeploegd
B	verbruind
H	humeus
L	licht
S	Sterk

CODE	INSLUITSEL
AS	As
AW	Aardewerk
BMR	Botanische resten
BOT	Bot
BR	Bronz
BS	Baksteen
BTO	Onverbrand bot
BTV	Verbrand bot
COP	Coproliet
FE	Ijzer/oer
FF	Fosfaat
GL	Glas
HK	Houtskool
HL	Hutteleem
HT	Hout
HUM	Humus
INH	Inhumatie
KI	Kiezel
KL	Kleibrokken
LR	Leer
MET	Metaal
MG	Mangaan
NS	Natuursteen
SC	Schelp
SL	Slakken/sintels
SLX	Vuursteen
VKL	Verbrande klei/leem
ZO	Zoden/plaggen

CODE	SPOOR
AWC	Aardewerkconcentratie
BES	Beschoeiing
BPT	Beerput/beerkelder
BRL	Brandlaag
DPR	Depressie
GBU	Bustum
GCR	Crematiegraf
GDI	Dierbegraving
GIN	Inhumatiegraf
GRA	Gracht
GRE	Greppel
HA	Haard
HAK	Haardkuil
HUK	Hutkom
KEL	Kelder
KGO	Ovale kringgreppel
KGR	Ronde kringgreppel
KGV	Vierkante kringgreppel
KL	Kuil
KS	Karrespoor
LAT	Latrine
LO	Ophogingslaag
LS	Stortlaag
MU	Muur
NAT	Natuurlijke verstoring
OV	Oven
PGK	Paalkuil met paalgat
PK	Paalkuil
PRI	Palenrij
PS	Ploegspoer
PST	Potstal
REC	Recente verstoring
SIL	Silo
SS	Spitspoer
STC	Steenconcentratie
STG	Standgreppel
VLR	Vloer
WAK	Waterkuil
WAP	Waterput
WDR	Drenkker
WG	Weg
WL	Wal

Sleuf	Spoor	Vlak	Afmetingen (cm)			Vorm	Vulling	Inclusies	Kleur	Interpretatie	Datering	Vondstnummer
			Lengte	Breedte	Diepte							
1	001	1	148	/	/	ORM	ZF	HK	dGR	KL ?	ONB	/
1	002	1	/	68	/	LIN	ZF	HK	MGR-BR	GRE	ONB	/
1	003	1	36	41	21	RND	ZF	HK	BR-BE	PK	HME	/
2	004	1	/	/	/	ORM	ZF	HK, KBW	DGR	restant teelaarde	ONB	/
2	005	1	/	20	/	LIN	ZF	HK	IGR	GRE	ONB	/
2	006	1	/	/	/	ORM	ZF	HK, KBW, NS	dGR-ZW	GRE	ONB	/
4	007	1	/	/	/	ORM	ZF	HK	GR-BR	restant teelaarde	ONB	/
4	008	1	/	/	/	RND	/	/	/	KL	ONB	/
5	009	1	222	34	/	LIN	ZF	HK	GR	GRE	ONB	/
2	010	1	98	85	/	RH	KBW	formaat: 22x9cm	GL-BE	MU	18° E	/
2	011	1	178	16	/	LIN	NS	formaat tegel: 16x16	IGR	VLR	NT	/
2	012	1	178	121	/	RH	NS	kassei	IGR	VLR	NT	/
2	013	1	178	12	/	LIN	NS	kalksteen	IGR	STC	NT	/
3	014	1	207	39	/	ORM	KBW	KBW	GL-OR	MU	ONB	001, 003, 014, 017, 018
3	015	1	114	67	14	LIN	ZL	KBW-spikkel	BR-GR	GRE	LME-NT	/
3	016	1	30	26	15	RND	ZL	KBW-spikkel, KL	GR	PK	LME-NT	/
3	017	1	LV								LME	16

Vondst nummer	SLEUF	Spoor	Vlak	Vak	Profiel	Laag	Categorie	Aantal	Datering	Opmerking
002	1	/	1		6	1	KBW	1	NT	dakpan
015	1	3	1		coupe	1	KER	1	ME	
016	1	17 LV	1			1	KER	1	ME/NT	
004	2	5	1			1	BOT	1	NT	
005	2	/	1		1	1	BOT	2	NT	
006	2	/	1		1	3	BOT	1	NT	wervel
007	2	/	1		1	2	BOT	3	NT	bot en hoornpit
009	2	/	1		1	3	KER	1	NT	
010	2	/	1		1	1	KER	1	NT	
012	2	LV	1			1	KER	5	ME	
013	2	/	1		1	2	KER	1	ME/NT	
018	3	14	1			7	KER	1	NT	
001	3	14	1			1	NS	1	NT	wetsteen
003	3	14	1			1	BOT	2	NT	bot en hoornpit
008	3	/	1		3	3	KER	1	NT	
014	3	14	1			1	KER	17	NT	
017	3	14	1			7	KPY	1	NT	
019	3	/	1			1	KBW	4	ME/NT	uit zw pakket onder puinlaag
020	3	/	1			1	BOT	3	ME/NT	uit zw pakket onder puinlaag
011	5	/	1		5	2	KER	1	NT	industrieel wit

Vondstnr	Spoor	R	B	H	W	G	Dikte	AW	Vorm	Type	Datering	AFM.	magering	korrel	% mag	versiering	plaats	verbrand	kleur	diam.	opmerking
V008	/				1		8,0	80	00	00	LME/NT	5	07_02	FF					GR		
V009	/				1		5,0	78	00	00	NT	3	07	FF		32	05		BR-RO		glazuur aan binnenzijde, buitenzijde roetaanslag
V010	/		1				7,5	78	00	00	NT	5	01_07	FF		32	06		BR-ZW		glazuur aan binnenzijde, buitenzijde roetaanslag
V011	/	1					11,0	76	00	00	NT	5	/	/		32	01		WI		lichtgroene lijn op rand, mid, 2De eeuw, Duits ?
V012	/	1					5,0	80	00	00	LME/NT	3	07	FF		32	05		BR-ZW		glazuur aan binnenzijde
V012	/				1		5,0	80	00	00	LME/NT	3	07	FF					GR		
V012	/				1		6,0	80	00	00	LME/NT	3	07	FF					GR		
V012	/				1		5,0	80	00	00	LME/NT	5	07	FF					GR		
V012	/				1		4,5	80	00	00	LME/NT	5	07	FF					GR		
V013	/		1				6,0	62	00	00	LME	5	02_07	FF					GR-OR		uitgeknepen standvinnen
V014	14				1		7,0	78	00	00	NT	4	01_07	FF		32	05		OR		aanzet tot handvat
V014	14				1		6,0	78	00	00	NT	3	01_07	FF		32	05		RO-OR		
V014	14				1		4,5	70	00	00	NT	2	07	FF		32	05		OR-ZW		
V014	14				1		4,0	72	05	00	NT	3	01_07	FF		32	05		GR-OR		
V014	14				1		6,0	70	00	00	NT	3	01_07	MF		32	05		OR		
V014	14				1		12,0	72	05	00	NT	2	07	FF		32	05		GR-OR		handvat
V014	14				1		7,0	78	00	00	NT	5	01_07	MF		32	05		OR		
V014	14				1		4,0	76	00	00	NT	1	07	FF		32	05		BL-WI		glazuur binnen- en buitenkant
V014	14	1					5,0	80	00	00	NT	3	07	FF					GR		
V014	14				1		4,0	80	00	00	LME	4	07	FF					GR		
V014	14				1		5,0	80	00	00	LME	1	07	FF					GR		

Vondstnr	Spoor	R	B	H	W	G	Dikte	AW	Vorm	Type	Datering	AFM.	magering	korrel	% mag	versiering	plaats	verbrand	kleur	diam.	opmerking
V014	14	1					5,0	63	00	00	LME	4	07	FF		32	01		GR-OR		spatten glazuur
V014	14				1		13,0	79	00	00	NT	5	07	FF		32	01		OR-GR		glazuur aan de binnenzijde
V014	14				1		5,0	79	00	00	NT	2	07	FF					OR-ZW		
V014	14	1					5,0	63	00	00	LME	5	01_07	FF					OR		
V014	14				1		5,5	81	00	00	NT	3	07	FF		32	05		ZW-GL-OR		zwarte glazuur aan buitenzijde, gele aan binnenzijde
V015	3				1		4,0	57	00	00	12e E	2	07	FF		32	05		WI-GL		gele glazuur
V016	17				1		7,0	62	00	00	LME	3	01_07	FF					GR		
V017	14				1		6,6	77	39	00	NT	3	/	/					WI		
V018	14				1		5,0	78	00	00	NT	3	07	FF		32	05		BR-ZW		glazuur aan binnen- en buitenzijde

aDeDe